

Harry van Bruggen Fotoseries voor de WAP-site

Het aantal plantenpagina's op onze website waterplanten.org groeit gestaag. Harry van Bruggen liet zien dat hij voor 28 soorten aquatische planten foto's had geselecteerd. Let wel: aquatische planten, lang niet altijd aquariumplanten. Zoveel mogelijk had hij steeds een serie samengesteld met foto's van plant, bloeiwijze, vrucht, zaad, ontkiemend zaad/kiemplantje, zaailing. Bij iedere soort vertelde hij er iets over. Sommige onderwerpen waren al eerder bij de WAP besproken. In dit verslag wordt dan eenvoudig verwezen naar eerdere stukken in de WAP-krant.

Alisma lanceolata – Slanke waterweegbree

Geschikte vijverplant met een redelijke maat. Grote waterweegbree (*A. plantago-aquatica*) is al gauw te groot voor een tuinvijver. De kleinere Smalle waterweegbree (*A. gramineum*) is bijna niet verkrijgbaar. Van alle drie soorten worden de bloemen getoond.

De vruchtbeginsels van *Alisma* zijn sterk gekromd, naar de buitenkant. De opgerichte stijlen en stempels verschillen in grootte. Van links naar rechts:

A. plantago-aquatica, *A. lanceolata* en *A. gramineum*.

Illustraties uit Heukels' Flora.

De vruchtbeginsels zijn altijd naar buiten gekromd en in het midden zien we de stempels opgericht. Die zijn bij Grote waterweegbree lang en recht en bij Smalle waterweegbree kort en wat naar buiten gekromd. Bij Slanke waterweegbree zijn ze van een gemiddelde lengte en opvallend grof papilleus, zonder loep zichtbaar (zegt Heukels' Flora).

Aponogeton crispus

Een geschikte aquariumplant. De kleur kan variëren: lichtgroen, maar ook meer roodbruin. De enkelvoudige aar is lang en meestal hagelwit, met bloemen rondom, 2 tepalen, 6 meeldraden, 3 stampers. De vruchtzetting is rijk en de zaden zijn wel een centimeter lang.

Aponogeton distachyos

Een mooie vijverplant, afkomstig uit Zuid-Afrika, maar op veel plaatsen elders op de wereld verwilderd. De bloemen worden gegeten, 'Waterblommetjes'. Besproken in WAP-krant 101 (1997) en 155 (2008).

Aponogeton madagascariensis

Een mooie, maar niet erg gemakkelijk te houden aquariumplant. De oude naam is *A. fenestralis*. Er zijn meerdere varianten, smal- en breedbladig, met kenmerkende verschillen in de structuur van het gaasblad. Zie voor meer informatie vooral het artikel in WAP-krant 154 (2008, Albers). Harry's advies is om de plant *niet* te kopen, omdat de natuur in Madagascar voor deze handel geplunderd wordt!

Aponogeton ulvaceus

Dit is ook een mooie aquariumplant uit Madagascar, aantrekkelijk door de sterk golvende bladeren, gemakkelijk te houden bovendien. De zaden hebben als bijzonderheid dat er een dubbele zaadhuid is. Madagascar heeft uitgebreide rijstvelden waarin, na de rijst oogst, *A. ulvaceus* groeit. Deze planten worden voor de handel gebruikt, er is geen schade voor de natuur.

Azolla filiculoides - Grote kroosvaren

Geen aquariumplant en eigenlijk ook geen geschikte vijverplant, omdat hij zo ontzettend snel groeit. Deze kroosvaren is uitgebreid besproken in WAP-krant 154 (2008). Daar wordt ook *A. cristata* (Kleine kroosvaren) behandeld. Het mechanisme van de voortplanting, met microsporen en macrospore, is door Harry nu op mooie kleurenfoto's uitgebeeld. In de WAP-krant moesten we het nog met zwart-wit tekeningen doen.

***Baldellia ranunculoides* – Moerasweegbree**

Een interessante vijverplant, maar op vochtige grond naast de vijver doet hij het ook goed. De Flora zegt erover: "op periodiek overstroomde zandgrond". Er zijn in Nederland ook nog twee ondersoorten: ssp. *repens* (Kruipende waterweegbree) en ssp. *ranunculoides* (Stijve waterweegbree). Aan de bloemen herkennen we de gelijkenis met *Echinodorus*, in welk geslacht ze vroeger waren opgenomen.

Brasenia schreberi

Een wat op waterlelies lijkende kosmopoliet, vooral in Noord Amerika voorkomend, behorend tot de familie der Cabombaceae. De neiging om drijfbladeren te vormen is veel sterker dan bij *Cabomba*. De plant ontwikkelt veel stuifmeel, want het is een windbestuiver, anders dan waterlelies. Een eigenaardigheid van de plant is de slijm laag waarmee alle plantdelen zijn omhuld, misschien als bescherming tegen slakkenvraat.

***Calla palustris* – Slangenwortel**

Het mooiste aan deze (vijver)plant zijn misschien wel de scharlakenrode bessen. Door de kruipende wortelstok kunnen behoorlijke oppervlakken bedekt raken.

Callitriche obtusangula

Stomphoekig sterrenkroos

Geen kroos, wél een aardige vijverplant. De plant kan ook op vochtige grond groeien. Op de foto's zien we hoe uitgebreid een veld sterrenkroos kan uitgroeien.

***Ceratophyllum demersum* – Grof hoornblad**

Deze plant heeft bestuiving onder water, een zeldzaamheid. Voor de bespreking van Grof hoornblad (en Fijn hoornblad – *C. submersum*) verwijzen we naar WAP-krant 156 (2008).

***Hydrocharis morsus-ranae* – Kikkerbeet**

Een waardevolle vijverplant. De geslachtelijke voortplanting is nogal raadselachtig: in Nederland zou de plant eenhuizig zijn, in Noord-Amerika (waar de plant zou zijn verwilderd vanuit Europa) tweehuizig. De foto's van Harry laten de vruchtvorming, zaden en kiemplanten zien. Kikkerbeet vormt bovendien winterknoppen, die de winter op de bodem overleven.

Ludwigia arcuata

Deze plant is in het aquarium moeilijk te houden, maar in de vijver des te beter. Maar Aad Bouman had ze in het aquarium goed kunnen houden, en kreeg veel rodere planten dan op de foto. Het klopt met de opmerking in Kasselmans handboek: "lichthongerig, wat veeleisend...". Heel mooie bloemen trouwens, dus ze moeten op enig moment toch boven water gekweekt worden!

***Ludwigia palustris* – Waterlepeltje**

Een plant voor vijver en aquarium. Harry laat een foto zien van een plant uit Corsica: mooi rood. Mogelijk worden er in aquaria ook kruisingen gehouden, bijvoorbeeld met *L. repens*. Dat zou verklaren dat dan de kleur van de bladeren minder rood is.

***Myriophyllum verticillatum* - Kransvederkruid**

Een inheemse soort, die winterknoppen vormt. Meer informatie in WAP-krant 156 (2008, Guirlandepianten); John Bruinsma bespreekt de verschillen met *M. heterophyllum* in WAP-krant 158 (2008).

Nymphoides ezanoi

Een aardige, uit Afrika afkomstige aquariumplant. De plant vormt drijfbladeren, dus je zit al gauw tegen lange bladstengels aan te kijken, maar ook die zijn decoratief. Af en toe even de lichtkap open maken om naar de prachtige bloemen te kijken: wit met een klein geel hartje, mooie franje daaromheen.

***Nymphoides peltata* - Watergentiaan**

De inheemse vertegenwoordiger van het geslacht. Mooie vijverplant, rijk bloeiend, met gele bloemen die aantrekkelijke franje hebben aan de rand van de bloembladen. Opmerkelijk is dat ook de zaadjes voorzien zijn van heel lange franje.

Potamogeton coloratus

Weegbreefonteinkruid

Lang geleden verzameld bij Oostvoorne. Staat in de Flora met de opmerking Rode Lijst: Gevoelig. Geschikt voor de vijver, matig geschikt voor het aquarium.

***Potamogeton crispus* – Gekroesd fonteinkruid**

Een vrij algemene inheemse soort. Op een van Harry's foto's is te zien hoe rijkelijk de plant stuifmeel vormt (windbestuiving).

Potamogeton gramineus

Ongelijkbladig fonteinkruid

Een zeldzamere inheemse soort (Rode Lijst: Gevoelig). Harry herinnert zich dat hij de plant (lang geleden) vond in een Voornse vallei. De Wit noemt de plant "vrij goed houdbaar in het aquarium bij ruim toetredend daglicht".

***Potamogeton lucens* – Glanzig fonteinkruid**

Een vrij algemene inheemse soort, die bij niet al te hoge temperatuur wel in een aquarium gehouden zou kunnen worden. Bij het maken van een macro-opname van een bloeiaar van Glanzig fonteinkruid ontstonden grote witte vlekken, door een sneeuwvui van stuifmeel.

Potamogeton x zizii

"Potamogeton maal zizii" is een kruising van *P. gramineus* en *P. lucens*. Heukels' Flora geeft deze hybride ook de naam *P. xangustifolius*. De verschijningsvorm is intermediair tussen de ouders. Harry noemt zuidoost Friesland als vindplaats.

***Ranunculus baudotii* – Zilte waterranonkel**

Deze inheemse soort houdt van brak water. Van de mooie bloem, vijftalig, wit met geel hart, heeft Harry een enkel bloemblad vergroot. Daarop zien we aan de bladvoet het 'honingmerk' (of 'honinggroef'), een kenmerk om soorten te determineren.

De Wit merkte tijdens een symposium in 1979 op (WAP-krant 29) hoe opmerkelijk het is dat waterboterbloemen géén watervast stuifmeel hebben en landboterbloemen wél!

***Ranunculus circinatus* – Stijve waterranonkel**

Een makkelijker te houden soort, in de vijver: geen brak water nodig. De bloemen zijn net als bij *R. baudotii* ongeveer 1 cm groot.

Ranunculus hederaceus

Klimopwaterranonkel

Extra interessante vijverplant vanwege de mooi gevormde blaadjes en omdat de plant ook de vijver uit kruipt, over de vochtige grond daaromheen. De bloempjes zijn echter maar klein. Liesbeth van Bruggen beschreef de plant eerder in WAP-krant 156 (2008).

***Ranunculus peltatus* – Grote waterranonkel**

Een inheemse soort die algemeen is op zandgronden en in het rivierengebied. De bloemen zijn wel 2 cm groot. Sloten kunnen laat in het voorjaar helemaal wit zien van de bloemen.

***Samolus valerandi* – Waterpunge, Slaplantje**

De tweede Nederlandse naam is (was) alleen gebruikelijk in de aquariumwereld. Het 'slaplantje' werd vaak in de vorm van een 'straatje' gebruikt, al was dat toen onder andere namen (*S. parviflorus* en *S. floribundus*). In de vorige WAP-krant (159, 2008) stond een oud stukje van Dorus de Bresser. Harry gebruikte als aquariumfoto een dia van Joost Vlasblom. Allemaal echt 'oude doos' dus.

***Utricularia vulgaris* – Groot blaasjeskruid**

Van dit prachtige plantje stelde Harry een mooie serie van twaalf foto's samen. Mooi geveerde bladeren, vangblaasjes, opvallend grote gele bloemen, de kogelronde vrucht, minuscule zaadjes, jonge kiemplantjes en, tenslotte, een winterknop. Deze plant is een aanrader, voor zowel vijver als aquarium.

Vergrotingsmaatstaf

Op de meeste foto's heeft Harry een schaal opgenomen. Dat was in het tijdperk van de analoge fotografie gemakkelijk. Het fotoformaat 24x36 mm gaf houvast. Altijd kon worden teruggerekend wat er op de foto stond. Met zijn nieuwe digitale reflexcamera is hij dat houvast kwijt. Hoe stel je de vergrotingsmaatstaf nu vast? Of moet er nu altijd een maatlatje mee gefotografeerd worden? Wie geeft goede raad?

Binnenkort op www.waterplanten.org

Het is de bedoeling dat alle getoonde foto's over enige tijd op onze website staan. Er moet nog een begeleidende tekst gemaakt worden en er moet voor de foto's een paar megabyte ruimte gecreëerd worden. Maar dat gaat allemaal best lukken.

Bedankt Harry voor je prachtige werk!

Eindhoven, oktober 2009

Red. Tom

© Werkgroep Aquatische Planten 2009